

Mișcarea intelectuală în străinătate

ECONOMIA POLITICĂ, STATISTICĂ.

Fernand Faure,—*Eléments de statistique*; Paris, Larose, 1906.

E un rezumat al cursului, pe care autorul l'a profesat în 1904-1905 la facultatea de drept din Paris; o excelentă introducere pentru începători, în studiul statisticii; expune pe scurt organizarea acestui serviciu în Franța.

André Liesse,—*La statistique, ses difficultés, ses procédés, ses résultats*; Paris, Guillaumin, 1905.

Autorul mai mult critică procedurile statistice, fără a le expune, presupunându-le cunoscute. Sînt înse și definițiuni și analize a diferitelor metode statistice extrem de interesante pentru orice om cult.

Sir William Petty,—*Oeuvres économiques*, trad. de l'anglais par H. Dussauze et M. Pasquier; 2 vol., Paris, V. Giard et Brière, 1905.

Un economist englez de la sfîrșitul veacului XVII, pe care K. Marx îl citează des și despre care spune, că „reprezintă, cu toate calitățile și defectele sale, prima formă în care economia politică se deosebește, ca o știință deosebită.“ Petty a dat o analiză clară și exactă a valorii mărfurilor și a metalelor prețioase. Părerile sale asupra rentei, dobînzii, monezii și a liberității comerciale sînt în perfect acord cu doctrinele fiziocraților și ale lui Adam Smith. Petty în

același timp se consideră ca unul din întemeietorii statisticii și ai demografiei.

George Shann,—*Woman's Work and Wages*, London, Unwin, 1906.

E un studiu serios asupra condițiilor de muncă a femeilor în Birmingham. Autorul și-a adunat observațiile timp de patru ani și a avut interviuri cu șase mii de lucrătoare. Concluziile sînt generalizate cu mare prudență și pot fi valabile pentru clasa muncitoarelor din orice țară. Un fapt pe deplin stabilit e: că femeile nu concurează pe bărbați în lumea muncitoare industrială.

SOCIOLOGIA, CHESTIUNI SOCIALE.

Enrico Ferri,—*La sociologie criminelle*, trad. par L. Terrier; Paris, Alcan, 1905.

Autorul e reprezentantul școlii antropologice a Dreptului Penal, care s'a apropiat mai mult de cea sociologică. Pentru el criminalitatea e rezultată a trei factori: condițiuni antropologice, fizice (telurice) și sociale.

Științele experimentale duc la trei concluziuni opuse postulatelor *a priori* ale vechiului Dr. penal:

- 1) Delinquentul nu e un om normal.
- 2) Creșterea sau scăderea criminalității nu e în legătură cu pedepsele prevăzute de lege și aplicate de judecători.

3] Liberul arbitru e o iluzie psihologică.

De aci rezultă, că „pedepsele“ tradiționale trebuiesc întocmite cu măsuri defensive și prezervative, independente de „libertatea morală“ a delinquentului („echivalentele pedepsei“); responsabilitatea socială trebuie să iee locul responsabilității morale, imputabilitatea fizică, cel al imputabilității morale.

POLITICĂ ȘI ISTORIE POLITICĂ

D. A. Moulin.—*La politique russe et la politique japonaise en Asie*; Dijon, Venot, 1905.

O scriere de actualitate. Autorul vede în triumful Japoniei începutul regenerării Asiei de către Japonezi, ca *factori ai civilizației europene*.

R. Goldscheid—*Verwendungs- oder Meliorationstheorie?*; Berlin 1906.

Autorul e un partizan al lui Bernstein, caută să dovedească necesitatea luptelor pentru ameliorarea treptată a vieții muncitorilor. „Viitorul socialismului, spune el, e în *idealismul revoluționar*“, care nu e în opoziție cu „materialismul istoric“.

Angus Hamilton.—*Afghanistan*. Londra, Heineman, 1905.

Opera are un mare defect, mai ales pentru cei care caută *fapte nu opinii*. Autorul e un aprig rusofob și germanofob totodată, și incapabil de a-și stăpini sentimentele în studiarea faptelor. Dar poate tocmai acest defect scapă valoarea cărții: ura autorului împotriva Rușilor și Germanilor e așa de evidentă, încât celuilor simte imediat partea neobiectivă a cărții rămânându-i a celui cu faptele referitoare la Armată, Administrație, Comerț.

Sir Harry Johnston.—*Liberia*. Londra, Hutchinson, 2 vols. 1906.

Paține state se pot mindri cu o istorie așa de complectă. Fiecare fază de viață a acestui stat e tratată com-

plet și cu deplină competență. Ambele volume conțin foarte sugestive ilustrații.

MORALĂ

Alfred Fouillée.—*Les éléments sociologiques de la morale*; Paris, Alcan, 1905.

Cunoscutul filosof încearcă să aplice la morală concepțiunea sa asupra „ideilor-forțe“; ea și în celelalte scrieri ale lui Fouillée, vedem înriurirea asupra profesorului, a filosofiei elevului sau, M. Guyau, poetul filosof mort înaintea de vreme. Dar în această scriere profesorul, desigur, ajunge la concluziuni, pe cari nu le-ar fi primit elevul, care a fost mai adine pătruns de metoda științifică și mai intransigent față de proceduri metafizice.

Adolphe Landry.—*Principes de morale rationnelle*; Paris, Alcan, 1906.

O încercare de a împăca utilitarismul cu raționalismul, un exercițiu de predilecție al filosofilor contemporani din Franța, cari au rămas străini mișcării filosofice din Germania și Anglia.

J. Howard Moore.—*The Universal Kinschip*; Chicago, Kerr, 1906.

Autorul popularizează doctrinele transformiste și în același timp caută să formuleze o doctrină de fraternitate universală, în care să iure întreg regnul animal, și bazată pe înrudirea între toate ființele. Omul nu este numai foarte apropiat animalelor din punctul de vedere biologic și psihologic, dar din punctul de vedere moral și social e adesea inferior lor prin egoismul și vicile sale. Numai „prejudicata antropocentrică“—după căderea provincialismului, naționalismului (ca ură și dispreț pentru străini) ne îndepărtează de ceea ce Darwin numea „cel mai nobil atribut al omului: „dragostea pentru orice ființă vie“.

Marcel Bernès.—*La morale de Proudhon*; Paris, Alcan, 1904.

Autorul expune doctrina lui Proudhon, care e mutualist în viața economică și federalist în politică.

I. Mondolfo.—*Le teorie morali e politiche di Helvetius*; Padova și Verona, Drucker, 1904.

Autorul determină locul lui Helvetius în istoria moralei. Meritul cel mare al lui Helvetius constă în aceea că el cel dintâi caută să întemeieze libertatea nu pe dreptul natural, ci pe principiul de utilitate socială; din acest punct de vedere e predecesorul lui Stuart Mill. Helvetius știe să impace liberalismul său cu tendințele sale socialiste: libertatea nu este atinsă când un stat democratic—expresiunea voînții populare,—ia asupra-și sarcina de a asigura predominarea intereselor generale asupra celor particulare.

E. Westermarck.—*The Origin and development of the Moral Ideas*. London, Macmillan, 1906, vol. I.

Autorul celebrei „History of Human Marriage” publică primul volum din noua sa lucrare de mare însemnătate, în care e adunat și sistematizat un enorm material de fapte din toate fazele istoriei omenești, și din toate treptele vieții sociale.

Westermarck ne arată cum judecatala noastră asupra moralității, ideile noastre de ordine morală, derivă din „stările afective”, cari prin intermediul obiceiurilor, dau anumitelor regule un caracter imperativ, pe când atrag condamnarea generală a purtării contrarii.

Autorul ne dă o morală *sociologică*

sau cum o numește unii, o „fizică a moravurilor”, care pleacă de la idea de *sanctiune*, dar îi dă rațiunea psihologică.

Vom reveni după apariția volumului II.

F. Farjenel.—*La morale chinoise*; Paris, Giard et Brière, 1906.

Într-o formă atrăgătoare autorul expune evoluția concepțiilor morale la Chinezi, începând cu epocile primitive, până în zilele noastre, când cele trei religii din China (confucianism, taoism și budism) sînt influențate de filosofie și ideile occidentale, ce și-au făcut irupțiunea în Extremul Orient.

LITERATURĂ ȘI CRITICĂ.

A. Horneffer.—*Nietzsche als Moralist und Schriftsteller*; Iena, Diederichs, 1906.

Autorul nu se interesează de Nietzsche ca filosof, ci mai mult de fizionomia lui de *literat*; sînt datele interesante la felul lui Nietzsche de a fi, de a ceti, și de a scrie.

Felix Paul Greve.—*Fanny Esler* (roman). Stuttgart, Juncker 1906. Istoria unei fete sentimentale și neastîmpărate, în goana după fericire și dragoste. În zădar le caută ea în companie cu un visător, un om de afaceri un tinăr din high-life, un pervers sensual,—și moare fără a se simți o dată fericită. O scriere naturalistă, și în același timp de critică și luptă.

Compilator.